

TURBE SEDAM BRAĆE U SARAJEVU

Na početku ulice Širokača u dijelu Sarajeva Bistrik nalazi se dobro poznato turbe Sedam braće. Stari naziv je jedilersko turbe jer ima sedam mezara (po turskom jeziku „jedi“ – sedam). Isti naziv dobila je i susjedna džamija, a i cijeli taj kvart naziva se Jedileri. Turbe je usko i dugo jer su mezari svi u jednoj liniji, a širina je oko jedan i pol mezarske dužine, tj. oko tri metra. Više svakog mezara je prozor, iznad kubure čirak i svjetiljka. Kubure i turbe su lijepo urađeni i dobro se održavaju. Kao o većini turbeta u široj javnosti se malo zna, predu se razne legende, najčešće se misli da su braća po krvi, pa se ovim zapisom želi kazati istina stvarne historije turbeta.

Uz sam pad pod tursku vlast Bosne, pri povratku Sultan Fatih Mehmeda i jedan njegov vojnik, inače šejh, zatražio je od sultana da se demobilše jer je bio zašao u godine i nije bio više za vojnika, izrazivši želju da bi tu ostao i nastanio se u današnjem Sarajevu. Sultan mu je odobrio, a za tu dugogodišnju službu dao mu u vlasništvo zemljište od današnje Latinske ćuprije do kraja današnjeg turbeta duž Bistričkog potoka. Taj kompleks zemljišta narod je prozvaao Šehove dugonje ili Šehove duge njive. Kada je šejh umro ukopali su ga na kraju njegovih njiva. To je prvi mezar, ali danas sedmi odnosno zadnji od ulaznih vrata.

Prošlo je i više od sto godina, a šejhov mezar je već postao „kultno“ mjesto, poznat mezar sultanovog vojnika za koje vrijeme se izgradila džamija, Halvetijska tekija (danas nova zgrada IZ neposredno prije turbeta) te preko puta gradske uprave sudnica (menkema) i gradska blagajna, te prva manja vojna postaja.

Desilo se podudarno da je neko pokrao blagajnu, a i u isto vrijeme u grad su došla dva sejahina (putujuća derviša). Nepoznati, stranci, neugledni vanjštinom, svakako siromašni učinili su se vlastima sumnjivim i na njih je pala sumnja za krađu. Sva njihova pravdanja i dokazivanja da su nevinini kod lokalnog kadije, uske pravničke pameti, nisu urodila plodom. Osuđeni su za krađu i pogubljeni.

(Samo da se kaže, karakteristika tog doba bila je da su nevine osobe često osuđivane jer kod kadije nije postojao istražni nego samo dokazni postupak). Neposredno po pogubljenju došao je jedan tatar (tadašnji poštar) donijevši vijest da su u Čajniču (neki kažu u Pljevljima) uhvaćeni lopovi koji su pokrali sarajevsku blagajnu.

Šejh susjedne tekije posredovao je da se pokopaju „počasno“ pored sultanovog vojnika, jer su nevinino ubijeni, te da imaju status šehida.

Opet nakon dužeg perioda turbe će biti kompletirano sa nova četiri, takođe mazluma (nevinino ubijeni). To su bila četiri bega iz Posavine. Uz dodjelu

begovata - titule i zemlje, begovi od Bosanskog broda, Šamca, Orašja i Dervente imali su zaduženje da motre pokrete austrijske vojske preko Save, te da je primjećena opasnost pri prelasku na bosansku obalu sve do Darajeva kako bi se organizovao otpor. Ali dojava je izostala kada je princ Eugen Savojski 1697. godine prešao Savu, prodro do Sarajeva i zapalio ga. Po smirenju situacije begovi su pozvani u Sarajevo na odgovornost.

U svojoj odbrani, uz svjedoke ljudi iz tih krajeva, begovi su dokazivali da to nije bila izdaja jer je pomenuti princ, duboko u Austriji (Savoji) spremio vojsku za vojni udar, a nije postojala izviđačka niti obavještenja služba na drugoj strani. Osmatranjem se nije moglo ništa znati. Princ je noću prešao Savu, na nekontrolisanom, nenadanom mjestu i za svega za 4-5 dana stigao već u Sarajevo. Nije uvažena odbrana te su zbog toga pogubljeni. Imam džamije i šejh tekije razumjevši nevinost posredovali su da se ukopaju pored ranije ukopana dva mazluma. Tako je nastao kompleks Jedileri, sedam braće po udesu, a ne po krvi. Turbe je kasnije izgrađeno, a prvobitno su bili samo mezari.

Narod je mezare odnosno turbe poštivao, spontano i namjerno posjećivao, učio fatihe, pa i murade (molitve za ostvarenje neke želje), uz male dobrovoljne priloge kojim se turbe i džamija održavala.

Ali do kraja II svjetskog rata odnosno 1945. godine turbe je dobilo pomalo specifičan značaj.

Naime, po završetku rata nova vlast i novi način života osjetio se najviše u vjerskom životu. Uzurpacija vakufa, ukidanje vjerskog obrazovanja, potiskivanje vjere iz javnog života pa i privatnog, rad, radno vrijeme, nova ideološka djelovanja i uticaji učinili su da se vjera i vjerski život marginalizira i potisne iz javnog života, ali ostao je onaj dubinski, duhovni kontakt (bar u podsvjesti). Kako se cijeli novi život materijalizirao, materijalizirao se i taj duboki skriveni duhovni ostatak nalazeći manifest u masovnoj posjeti turbeta, uz priloge, vrlo lak, brz, neisticajan oblik, da kažemo, ibadeta. Ti prilozima su dostizali zavidnu visinu, upravo kompenzirali oduzetu vakufsku imovinu, pa se i sada Islamska zajednica finansira najvećim dijelom tim prihodima. Prihod je jedno vrijeme prelazio ukupnu članarinu Islamske zajednice. Turbe je pomoglo IZ-i u najvećoj krizi da traje i danas.

Nevini mazlumi su šehidi, a šehidi su živi- kaže Kuran. Ako se usudimo reći živi na svoj način, pokazaše svoj šehidski život na ovozemaljski način (konkretnom pomoći) nama ovozemaljacima.

Prof. Seid Strik